

Aktuality
Od Eriky
Rozhovor
Zaměřeno na skupinu
Co na to děti

DIALOG

Čtvrtletník dětí a mládeže
TALENT drama studia

Úvahy
Povídka
Naše nejistoty
Kulturní tip

září 2024

Úvodník

Po konci prázdnin vyvstane často otázka: „A byli jste někde v zahraničí? Podívat se někde jinde?“

Na dovolené u moře, dlouhé jízdy zpožděnými autobusy, krásné i hrozné zážitky. Překonání hranic v nás evokuje mnohé představy, na které se lze dívat i více metaforicky – osobněji. Kde stojí naše hranice a jak je vytyčit a respektovat? Máme své hranice překračovat? Jak se na to připravit? Nestavíme si kolem sebe jenom hradby, jež nás střeží v osobní mučírně - v naší hlavě?

Janek Poláček (18 let)

Slovo na přivítání: Tvůrčí oáza štěstí

Vítáme vás, naši milí staří známí i noví přátelé, ve školním roce a divadelní sezóně 2024/2025.

Letos na téma Vzdor. Budeme se učit pracovat s jazykem i textem, přednesem, věnovat se autorskému psaní, hledat svůj hlas a tělo, pohyby, improvizovat, diskutovat a tvořit závěrečné autorské představení, jehož autory budete především vy. Nepotřebujeme zkušenosti, talenty, vše vás naučíme, talenty otevřeme. Potřebujeme jen váš zájem, chuť a pravidelnou docházku. Pokud máte toto, máte vše a dveře do individuálního a společného dobrodružství se vám otevírají.

Budeme objevovat, pracovat a tvořit hrou a radostí. Neboť jako píše ve své eseji Oáza štěstí německý filozof Eugen Fink: "Nepotřebujeme snad trochu božské lehkomyšlnosti, abychom se opět přiblížili "ptákům nebeským" a "lilím polním?" ... Hra platí za element života, jak jej žijí děti. ... náleží svou podstatou ke stavu bytí lidského pobytu, je to základní existenciální fenomén." Tak jo, pojďme si zase letos hrát, objevovat, vstoupit na stezku vnitřního i tvůrčího dobrodružství. Pobýt společně v tvůrčí oáze štěstí.

Pravidelné dramatické kurzy

Rarach (7-9 let), PO 15:15-16:45, studio Vršovického divadla Mana
Ohnivák (9-11 let), ČT 15:15-16:45, studio Vršovického divadla Mana
Nová skupina (9-13 let), ÚT 15:00-16:30, studio Vršovického divadla Mana
Lotrandovci (11-13 let), PO 17:00-18:30, studio Vršovického divadla Mana
Rozmach (13-15 let), UT 16:45-18:15, studio Vršovického divadla Mana
XOXO (15-19 let), ČT 17:00-18:30, klubovna Vzlet
Spektákl (15-20 let), UT 18:30-20:00, podkroví Vršovického divadla Mana
Vosí hnízdo (18-24 let), ČT 18:45-20:15

Nikdy vás nemůžeme naučit to nejdůležitější

Člověk se stává tím, jakou cestu si zvolí. Přesněji, stává se tím, kým si přeje být. A podle toho volí malá rozhodnutí, jež k cíli směřují. Nebo to zkusím ještě jinak.

Jednou, před letními prázdninami, jsem se ptala svého dobrého kamaráda, říkejme mu třeba August:

"Hele Auguste, kdybys byl svým stínem, čím bys byl?" August se podivil nad mojí otázkou: "Co tím míníš stín?"

"No stín, jak ho definuje Jung," odpověděla jsem. "Ale já nevím přesně, co tím Jung myslí," namítl August.

A protože se mi nechtělo hledat přesnou definici slova stín, začali jsme si povídat a upřesňovat. "No prostě svou vlastní karikaturou. Něčím směšným, bez důstojnosti. Temným. Jako Frodo měl stín Gluma. Byl jeho obrácenou tvář. Měl ho vždy na očích, provázel ho na putování do Mordoru. Bylo mu jasné, že když podlehne moci prstenu, stane se Glumem." "Aha, to je zajímavé, tedy, kdo bych byl jako Glum..." odvětil zamýšleně August.

A tak jsme si začali povídat, že když se člověk vydá na špatnou cestu, stane se Glumem, vlastní karikaturou, rubem svého já, něčím rozplzlým, nepravdivým, nesvobodným, uzavřeným ve své skořápce, bez světla a naděje. Bude jen dychtivě toužit po moci prstenu a nic jiného ho nebude zajímat. Krásy života, lidí a světa mu budou navždy utajeny. Ale také, shodli jsme se s Augustem, má člověk vždy možnost volby. "No jasně, jako Harry Potter," pokračoval August: "Když klobouk nevěděl, do jaké koleje ho zařadit, zda do Nebelvíru nebo Zmijozelu, Harry se rozhodl pro Nebelvír. A klobouk mu to splnil. Ano, to je ono. To musíš říct svým dětem," dodal rázně August.

Tak vám to píše, milí mladí přátelé, protože jinak by August neusnul a strašil by mě po nocích, že jsem vám to nevzkázala. Že se můžete stát tím či oním. Padnout na líc nebo rub. Dívat se vzhůru do světla, nebo mít hlavu skloněnou k zemi. Můžete svět budovat, tvořit, ale i bořit. Činit lidi šťastnými a inspirovat je, ale i smutnými. Můžete jim naději dávat, ale i brát. Vlastní vůlí, rozhodnutím, přáním, se můžete stát tím, či oním. Svým zářivým já, které otevírá a inspiruje, nebo šedým stínem svého já, které uzavírá a boří.

Proč píšu tuto úvahu na začátku roku? Protože bych vám ráda na úvod naší práce a tvorby řekla, že v Talentu zmůžeme opravdu hodně. Spoustu věcí vás naučit, třeba tvořit, psát, sdělovat, pracovat s textem, být spontánní, autentičtí, kultivovaně se vyjadřovat, vnímat své tělo, pohyby, najít svůj hlas, charisma, talent. Ale nikdy vás nemůžeme naučit to nejdůležitější, to, k čemu své talenty využijete. Protože bychom zasahovali do vaší svobody, a to nejde. Svoboda je totiž posvátná a nejde s ní kupčit. Můžeme vás inspirovat, ale nemůžeme s ní obchodovat. To je pouze na vás. My vám můžeme pouze držet palce, abyste se rozhodovali správně a své talenty a dovednosti, vše, co vás naučíme, využili pro dobré věci. Ze srdce si přejeme, abyste zářili svou krásou a důstojností a zůstala po vás ve světě stopa naděje a inspirace, na kterou budou další generace s láskou a vděčností vzpomínat.

Bonne chance, milí mladí přátelé,

Erika Merjavá

Rozhovor

tentokrát s režisérem, pedagogem, scenáristou a dramaturgem Jiřím Ondrou, s kterým spolupracujeme v TALENT drama studiu na skupinách mládeže od roku 2012.

Říkají si, co jsme to za magory, ale zároveň je to fascinuje

Jirku vnímám jako otevřeného člověka a tvořivého umělce, který miluje bláznivé nápady, vrhá se do neprobádaných věcí, hledá smysluplné výzvy, neřídí se podle úspěchu, ale smyslu. Vše uzavřené bez života a vývoje opouští. Taky miluje práci s mladými lidmi. Snad proto, že jsou ještě plni touhy po pravdě a osobního a tvůrčího hledání.

Pamatuješ si na moment, kdy jsem tě před dvanácti lety oslovila pro spolupráci? Proč jsi se rozhodl do toho jít?

Měl jsem to půl napůl. Řekl jsem si, že to zkusím třeba na měsíc a uvidím. Nebyl jsem si jistý, zda umím, nebo chci pracovat s touto cílovou skupinou. Taky jestli my dva si budeme rozumět. To je pro mě určující, s kým spolupracuješ. Možná ještě víc než skupina.

Pracoval si před Talentem s dětmi nebo mládeží?

Ano, ale spíš na nárazové úrovni. Také jsem se v té době začal věnovat dramaterapii v diagnostických ústavech a děčácích. To mě zajímalo a zajímá dodnes. V té době možná i víc než práce s bezproblémovou mládeží nebo v divadle vůbec.

Co ti na tom přišlo zajímavé?

Pro mě to byl způsob adrenalinu. Zjistil jsem, že mám schopnost, kterou jsem do té doby v sobě netušil, být na podobné úrovni s problémovými pubertáky. Že s nimi dokážu komunikovat, motivovat je k nějakému způsobu tvůrčího vyjádření. Byl to správný adrenalin, protože u problémových děcek, pokud je do dvou minut nezaktivizuješ, nebo nezaujmeš, tak tě úplně vyhejtí.

Jakou vnímáš hranici mezi autorskou tvorbou, psychosomatikou a dramaterapií?

S psychosomatikou je to těžké. Když se noříš do hloubek, což se u autorského divadla často noříš, musíš dávat pozor, abys ses do toho neponořila nebezpečně moc, nezpůsobovala někomu příkoří nebo trauma. Kdežto u dramaterapie se daleko cíleněji pracuje s otevíráním problémů. To my v Talentu neděláme. Psychosomatickou rovinu využíváme ve smyslu otevření vnitřního světa, o kterém děcka třeba zprvu netuší, že v sobě mají. Nepracujeme záměrně s jejich osobními problémy a traumaty, což je velký rozdíl mezi dramaterapií a autorskou tvorbou, kterou děláme v Talentu.

Jak se díváš na Dialogické jednání, které je pro Talent zásadní?

Dialogické jednání je pro mě jedna z inspirací, stejně jako mnoho dalších věcí. Tvorba je vlastně neustálý dialog. Bráním se rozlišování mezi autorským a interpretačním divadlem, protože autorské je pro mě především neustálý dialog, a to může být i v tzv. interpretačním divadle. Ve své tvorbě nejčastěji vedu dialog se scénografem. Víc než situace mě zajímá, jaká je v představení atmosféra, kde se to odehrává, jakou má prostor barvu, charakter, emoce. Zajímá mě téma/témata. A především herci (lidské bytosti), kteří do toho vstupují. Nikdy ne na úrovni, že by měli hrát, co se jim řekne, nebo interpretovat, co je napsáno v textu, ale aktivně vstupují do procesu tvorby do té míry, do které je jim to vlastní. Pro mě je dialogičnost naprosto přirozeným způsobem vyjádření, principem hry a tvorby. Když se bavíme o Dialogickém jednání jako předmětu, který se vyučuje na Katedře autorské tvorby a pedagogiky DAMU, to je už něco jiného. Tam už musí být schopen lektor disciplínu předat. Je velmi náročné předat něco, co vymyslel jeden člověk, který to měl jako svoje dítě a měl to absolutně zmáknuté.

Paradoxně, ani ne zadání, ale následné připomínky lektora vnímám jako zásadní, které určují, co je to vlastně za cvičení.

Přijde mi důležité, aby člověk dokázal vést připomínky k jakémukoliv hereckému cvičení konkrétně, i když se často pohybujeme v abstraktní rovině. Jde o schopnost sledovat člověka v prostoru, říct mu něco, co ho motivuje dál. Jako kdyby člověk mluvil v nějakých kódech. Druhý se na to naladí a najednou si rozumíte, i když je to v nesmyslných větách. Dává to smysl jenom těm lidem, kteří jsou uvnitř tvorby, dialogu. Dokážou z toho vycítit a pochopit, co mají změnit, udělat jinak. Jde o schopnost vést lidi. Vést je konkrétně v abstrakci. To je hodně divné, že?

Připomínky by měly v člověku otevřít nějakou cestu, osobnostní nebo tvůrčí. Ne zhodnotit, zavřít a hotovo.

Je důležité vždy udeřit na místo, které je nejoblavější, kde víš, že je betonová zeď. Nesmí to být agresivní, ale v tom by měla být naše schopnost. A udělat to způsobem, aby člověka připomínky nezablokovaly, ale naopak, aby o tom přemýšlel, aby mu umožnily dostat se za hranici. Nechodit kolem horké kaše, neříkat, že je všecko super, paráda. Ale když vidíš problém, říct to tak, aby došlo k průlomu.

Jak se díváš na přijetí? Ne, že vše je dobře. Ale vše patří do prostoru, v kterém jsme.

V Talentu mi přijde skvělé, že se s přijetím naprosto cíleně pracuje. U přijetí všechno začíná. Snažíš se prohlubovat v lidech, aby byli takoví jací jsou a dokázali to přetavit v tvorbu. To je velký rozdíl mezi tím, co děláme v Talentu a prací v divadle. Tam už na tyto věci není čas, počítáš, že už pracuješ s herci, kteří sebe i tebe v ideálním případě nějak chápou a mají už vypěstované nějaké návyky (například včetně techniky). Ale u nás bereme děcka, jaká jsou, necháváme je růst všemi směry, chceme aby se víc otevřeli, zvykli si na veřejnou prezentaci své tvorby, aby se nebáli, nebyli blokováni.

Baví mě, že autorská tvorba vytrhává děcka ze zažitých představ.

Myslím, že u nejmladší generace je to čím dál smysluplnější. Vzдор, vztek a punk, který já jsem v tomto věku naprosto přímočaře a přirozeně projevoval, se proměnil do daleko komplikovanějších forem. Současní teenageři mi přijdou na první pohled daleko usebranější a racionálnější. To je samozřejmě výhoda, ale taky trochu past. Do značné míry je to dané celým průserem, který se kolem děje - komunikačně, politicky, ekonomicky, ekologicky atd. Například, jak jsi mluvila o potřebě krásných věcí. V současné době si moc potřebujeme říkat, co všechno je krásné, jak je to nádherné. Vzdůstá také tendence potvrzovat si vzájemnost rozumově, pomocí různých obřadů, legalizovat a oficializovat něco, co je křehké, uzavírat svazky a nejrůznější komunity prostřednictvím sociálních sítí, dochází v daleko větší míře k jakési "racionalizaci touhy". Touha po jistotě je zřejmě daná silnou potřebou mít nějaký pevný bod ve stupňujícím se chaosu, abychom se z toho všeho nezbláznili. Ale pevný bod je daleko víc než jen sféra rozumu. Když máš pocit, že se v tom vyznáš, je to mylná představa. Protože, jak se říká v jedné naší studentské inscenaci: tvrdit, že všechno je reálné, je neinformativní, protože něco nás přesahuje a vždy přesahovat bude. Takže rozumím této generaci, když chtějí mít něco jasné a jisté. Ale zároveň je láká něco nad jistotou, určité tajemství, i když s tím ze začátku někteří bojují. Říkají si, co jsme to za magory, ale zároveň je to fascinuje. Vědomě vyhledávají jistotu a podvědomě něco, co je za tím.

Psycholog Vladimír Chrz mi říkal, že naše duše žije v obrazech. A že jaké obrazy vidíme a v jakých obrazech žijeme, tvoří náš život.

Proto má velký smysl divadlo pro děti. Formuje se u nich schopnost vidět obrazy a nekoukat přitom na obrázky. Mám radost, že je tady spousta divadel pro děti, které neservírují dětem prefabrikovanou krásu, protože to je k ničemu. V tom je třeba velký smysl pohádek, které byly vždy přípravou na budoucí život. Je v nich skrytá nějaká zkušenost. Když dobro důkladně neporazí dostatečně velké zlo, pohádka ztrácí smysl. Proto mě zajímá divadlo pro děti. Člověk má možnost formovat esteticko-zážitkovou rovinu malého člověka. A co se týká obrazů, obraz je nositelem informace. Přitom nemusí ilustrovat tu informaci ani realitu, ale může vznikat asociativně.

Můžeš mi něco víc říct k rituálům, se kterými pracuješ?

Dělám to intuitivně. Prostě se to děje. I v současném divadle. Najednou se díváš, co vzniká přímo na zkoušce, a přijde ti to v danou chvíli magické, posvátné. Třeba vůbec nechápeš o čem to je, věci se stanou takzvaně náhodně, nebo vzniknou na základě asociativního vršení. Ale baví mě, když je ten princip poučený a není samoučelný. Že to nepůsobí pouze nahodile, ani jako obecné ezo, ale tak, že se projevilo jakési podvědomí. A dokážeš to zpětně pojmenovat a opakovat. Tím se věc začne ritualizovat. Ze svobodného projevu vznikají rituály, které se v lidstvu opakují. A často také vyprazdňují. Je zajímavé sledovat, jak něco, co vzniká absolutně svobodně, samo nabývá určité formy, aniž by o to člověk usiloval a režíroval to. Znovu objevuješ rituál, který má v sobě lidstvo od nepaměti vepsaný. Třeba jak Eliade píše, že stvoření světa se neustále opakuje a neustále se ve světě objevují mýtické bytosti, aniž by věděli o tom, že jimi jsou. Že jsou to například běžní obyvatelé velkoměsta. A najednou vidíš kolem sebe Orfea, Chárona, Eurydiku. Mýtus a rituál se propisuje dál a dál do života lidí a jediné v čem je rozdíl oproti starověkému Řecku je, že oni mytologií žili, byla součástí jejich života. My jsme na ni už zapomněli nebo tuto rovinu nevnímáme. Tehdy byly mýty, rituály, mytické postavy naprosto v povědomí běžného obyvatelstva, ale to neznamená, že by se dnes nemohly odehrávat.

Jung tomu říkal archetypy.

Ale já myslím, že nejen postavy, ale i rituál, mýtus, byl běžnou součástí každodenního života. Slavnosti Dionýsie (starověké řecké náboženské slavnosti, pozn.) trvaly několik dní a lidi odcházeli, přicházeli, pili, jedli u toho, bylo to jako u nás fotbal. Poezie byla součástí každodenního života. Pěvci recitovali po hospodách, na ulicích. Ivan Diviš ve své asi 20 let staré přednášce říká, že jediné místo, kde tohle ještě existuje, je Irsko. Ted' někdo vydá poezii, 150 kusů knížek, 50 lidí si to přečte a konec. Ztratila se původní funkce poezie. Nemyslím tím, že by nemělo smysl ji dál psát.

Vrátila bych se k Talentu. Proč tě pořád baví?

Hlavně, posunulo to i nás, nejde jen o cestu děcek. Když si vezmeš, co jsme dělali před dvanácti lety a ted'. Posun, že to pořád pokračuje a směřuje k něčemu čím dál víc neprobádanému. Člověk je nucený být aktivní, protože sem přijdou nová děcka, která neznají, co bylo. Nemůžeš na ně aplikovat, co už znáš, protože vycházíš z nich.

Takže to musíš zase celé zpřeházet a transformovat.

Baví mě, že cokoliv bláznivého jsem řekla, nikdy jsi neřekl ne.

Tvoje šílené nápady jsou supr, motivují mě. O tom by mohla vyprávět například Radka Fidlerová, se kterou učím na herecké škole. Někdy člověk zjistí, že to jde, ale většinou to samozřejmě nejde. Slovy McMurphyho v Přeletu nad kukaččím hnízdem: "Tak jsem to aspoň ku*va zkusil." Přesně o to jde, zkusit to.

Jaký nejlepší a nejhorší okamžik jsi zažil v Talentu?

Jeden z nejlepších okamžiků jsme zažili teď. To, co Vosí hnízdo vyprodukovalo společnými silami, je zatím naše tvůrčí meta. Nejde jen o představení, ale mám radost, jak svobodným způsobem práce může vzniknout něco tak silného. Vždy mám radost, když se povede tímto přístupem dát dohromady určitý tvar. Je to vždycky malý zázrak. Nepříjemné je, když se skupina začne rozpadat. Ale to je taky přirozené. Jde o vývoj skupiny. Zatím jsme to vždycky ustáli a zvládli. Zase přijde něco nového, dojde k renesanci. V Talentu probíhají taky takové malé dějiny.

Co bys vzkázal dětem, mladé generaci?

Ať už člověk má nebo nemá ambice dělat divadlo na profi či ne profi úrovni, měl by si to zkusit. Je dobrý zážitek, když zkusíš vystoupit ze své komfortní zóny a cíleně s tím autorsky zacházíš a podstupuješ dobrodružství. Živé setkání, a vůbec schopnost projevit se v prostoru za sebe, je někdy mnohem dobrodružnější než třeba sociální sítě. Je to daleko větší adrenalin.

Dramaták založený na nacvičování - autorská tvorba - improvizace. Můžeš to srovnat?

Nacvičování mi přijde zbytečné. Když tedy bereme dramaták, kde se jen nacvičuje, já bych tomu řekl blbý dramaták. Ten nikomu nic nedá, jenom splní ambice vedoucího. Potom autorská tvorba. To je široký pojem. Do toho zahrnuji divadlo, které zachází s tím, že do procesu autorsky vstupuje celý tvůrčí tým. Autorská tvorba dává právě příležitost sebezvoji a sebepoznání. To je to, čeho se v Talentu dotýkáme. A improvizace mohou být prostředkem, dobrý způsob cvičení, techniky. Pak se ale improvizací nazývá i něco, co jsou spíše estrádní scénky a ty taky nemají žádný smysl. Co se týká improvizovaného představení, neumím si představit, že bychom je s děckama dělali. To je vlastně taky past. Mně přijdou improvizace dobré jako prostředek, který se dá využívat při autorské tvorbě. A když to nejde a děcka nechtějí, představení být nemusí.

Ale děcka představení chtějí a podle mě je důležité. Uvědomí si, že jejich tvorba má smysl. Napíšíou text nebo vytvoří něco, co osloví nebo zasáhne další lidi.

Je dobře, že děti představení chtějí. Je spojené s odpovědností, že práce někam směřuje. Jen je důležité, aby jim došlo, že nejde o exhibování. Že představení neznamená exhibici - co všechno umím udělat, jak jsem dobrý, že umím udělat stojku na hlavě. Ale že jsem opravdu něco vytvořil. Něco, co dává smysl, nebo může někoho oslovovat.

Takový odklon od sebestřednosti k tvořivosti.

Ano. To mi přijde fajn na Talentu. Že se ubírá tímto směrem.

Děkuji za rozhovor,
Erika Merjavá

Režisér, pedagog, scénárista a dramaturg

Jiří Ondra

6

Jak bojovat proti smutku a rezignaci

Ohnivák - děti 9-11 let

Maty B.

Smutek a rezignace, dvě věci proti kterým většina lidí špatně pracuje. Musí být přece nějaký způsob, jak s nimi pracovat. První tedy smutek. Asi žádná živá bytost, která smutek necítila, neexistuje. Pracovat s ním je těžké. Když se cítíte být smutní kvůli nějaké věci, je lepší spíše přemýšlet o něčem jiném a zkusit zapomenout. Pokud vám to nepůjde, za nějaký čas se vám to spraví a budete se cítit lépe.

Rebeka K.

Já bych bojovala slovy, vzpourou, pantomimou a kdyby to nepomohlo, tak bych se poddala, ale měla bych plán vzpoury. Tajný. Řekla bych, aby se přidali. A pak bych bojovala a vyhrála.

Bára M.

Já před smutkem dělám to, co mě baví. Kdyby to nepomohlo, tak na to zkusím zapomenout. Nebo to zkusím vyřešit.

Daria J.

Já proti smutku většinou bojuju tak, že si vzpomenu na něco hezkého, krásného. A proti vzdávání bojuju tak, že když se mi něco nepovede, tak si řeknu "nevadí, stává se, pokračuj v tom, co jsi chtěla udělat", prostě se podpořím.

Tea V.

Nebudu to nikdy vzdávat, musím pokračovat, i kdyby to bylo sebesthorší, pomáhat ostatním. Protože to potřebuji též. Nikdy se nesmíš přestat snažit.

Kačka D.

Já bojuju proti smutku a rezignaci tak, že když prostě něco přijde, tak něco přijde. Všechna budoucnost je ve hvězdách, a když se něco zlého přihodí, tak se s tím musím vypořádat. Někdy to není lehké, ale já všechno přežiji. Proto když jsem smutná, tak vzpomínám na všechny mé hezké chvíle a říkám si: všechno bude dobré. Když mám nějaké své velké cíle, nemůžu si prostě říci: já to vzdávám. Musím bojovat dál, a když se mi do toho něco postaví, musím to dokázat prorazit. Občas to je těžká cesta, ale musím se přes to přenést a bojovat dál. Každý má své cíle a nesmí se bát jich dosahovat, jinak ničeho nedosáhne, a na to, abychom ničeho nedosahovali, na to je život krátký. Lidi prostě nesmí být smutní, protože jinak si budou znechucovat život, a to nemůžeme dovolit. Musíme si života vážit, a ne ho promarnit nad smutkem a rezignací. Buďte šťastní a nevzdávejte se!

7

Co na to děti?

Lež

Jak se na lež dívají děti a mládež? Může být za určitých okolností ospravedlněna? Nebo je snad někdy lepší lhát než říkat pravdu?

Tonda K. (11 let)

Lež nemusí být určena vždy ke špatnému úmyslu. Samozřejmě, že někdo lže, aby se z něčeho vyvlékl, nebo tak něco. Ale taky třeba někdo lže, protože ví, že pravda by druhému ublížila, a to už taková špatná lež není. Když ti někdo zatajuje něco, co by ti ublížilo, je to podle mě spíš projev kamarádství.

Tea V. (11 let)

Lež
Lež je ze strachu a někdo lže záměrně. A někdo se bojí, že ten druhý se bude zlobit, nebo že neunesou pravdu. Záměrně lhát je k ničemu. Jak se totiž říká, lež má krátké nohy. A tomu dotyčnému je potom dobře. Ale když se to ten druhý dozví, tak ho to velice zraní, a ten druhý o tom neví. Ale jemu to ublíží tak, že brečí a mrzí ho to a je na něj zároveň našťvaný.
Pravda
Pravda je upřímná. Když jí řeknete z dobrého důvodu, je dobrá. Když víte, že nikomu neublížíte. Ale když víte, že to ublíží, radši lžete.

Majda T. (17 let)

Taxikář
"Jak vy se máte, paní?" Ptá se řidič taxíku, jen co se zařadíme do provozu. Co kdybych řekla pravdu? Mám se fakt špatně. To by mě asi vezl v tichosti, očima upřenýma na vozovku, protože když ta slova říkal, myslel na něco docela jiného. Protože musí vyřídít pár jízd, nakoupit, vykoupat děti. Protože mě musí vyklopit, aby mohl co nejdřív vypadnout z toho hloupě vypadajícího žlutého auta. Protože ho doopravdy vůbec nezajímá, jak se mám. Je jenom zdvořilý a já jsem přece taky zdvořilá, takže se usměju a odpovím, že je to dobré.

Kačka D. (11 let)

Proč by lež mohla být spravedlivá:
Když třeba za komunistů vyslyšeli lidi, tak ti lidi věděli, že kdyby řekli pravdu, že například byli na nějaké demonstraci, tak by je zavřeli. A proto mohli třeba lhát že tam nebyli. Ale bylo spravedlivé, že je komunisti vyslyšeli?

Gabriel H. (16 let)

Lež je zajímavý pojem. Pravda je pouze správný popis reality a lež je její opak. Proto mě fascinuje, jak spousta lidí dává morální hodnotu pravdě. Vždycky se říká "lhát se nemá", ale je přece spousta důvodů proč lhát. Je jich podobně jako důvodů pro pravdu. Pravda má přednost před lží, protože ji přirozeně říkáme. Přirozeně, když povídám, tak mluvím pravdu, nebo to, co si myslím. Nedávalo by smysl se rozmýšlet, zdali bychom o tom měli lhát. Pokud se ovšem nacházíme v situaci z textu, kdy nechceme lhát o tom, že se nám nelíbí umění, co nám ukazuje s nadšením náš kamarád. Lhát a říct, že se nám líbí, či říct pravdu, tedy, že se nám nelíbí, je irelevantní rozhodnutí. Lhát i pravdomluvit dává smysl, ale zatahovat zde morálku se mi zdá zbytečný. Obzvláště když si uvědomíme, že třeba neříkáni něčeho, co víme, dokáže ranit lidi víc než říkání nepravdy. Tedy lhaní v morálním slova smyslu je často zameňováno s činem, kde člověk lže a může někomu ublížit. Zobecnit tento čin na lhaní je přinejmenším zavádějící. Proto nemám rád, když někdo řekne, že se nemá lhát, protože odkazuje na velice specifický typ lži. A pokud ne, tak je šílenec.

Daria J. (11 let)

Nemusím říkat úplně všechno, co vím. Můžu říct to, co chci říct. Je to na tom člověku. Co chce říct, to řekne, co nechce, neřekne. Někdy je užitečné říct lež. Někdy je užitečné říct pravdu. Je to vlastně jenom názor na něco (nemusí to nutně být pravda). Je to jenom na člověku, jestli bude lhát, nebo řekne svůj názor.

Bára N. (13 let)

Lhát nebo nelhat? Říkat jen pravdu? Co je milosrdná lež?
Ano i ne. Co prostě chci říci, řeknu a co ne, neřeknu. Milosrdná lež je dobrá lež, ale někdy by měla obsahovat víc pravdy, než lži. Jiné lži jsou špatné lži. Obzvláště ty, které můžou zranit.

Ella S. (11 let)

Můj názor na lež a pravdu.
Pravda je o důvěře. Když někdo něco řekne, mělo by to být pravdivé. Ale lež také někdy někomu pomůže, ale zase někomu ne. Lidé se nenarodili perfektní. Člověk lže i nelže, ale to neznamená, že to je špatný člověk. Člověk může být také zlý, i když mluví jenom pravdu. Lidé můžou lhát, aby někomu neuškodili, ale někdy musí říct pravdu, i když to tomu druhému velmi uškodí. Člověk také může lhát ze závisti a dělá to, aby někomu uškodil. Pravdivý člověk je důvěryhodný, ale i lhář může být důvěryhodný člověk. Pravda může být nespravedlivá. Lež a pravda jsou jak sestry, jsou jiné, ale mají v sobě spravedlnost.

Hranice nejsou stěny

Český fotograf Josef Koudelka v sérii fotografií zachycuje zdi vystavěné ve Svaté zemi. Vnímá je jako bariéry omezující prostor krajiny a rozdělující společnost do separátních skupin. Prohlížení jeho díla mě přivedlo k zamyšlení: Nastavují si lidé hranice, nebo si staví stěny? Pro každého člověka je nesmírně důležité znát své možnosti a schopnosti a nastavovat si hranice tak, aby se cítil respektován a nestavěl se do situací, které by ho omezovaly, nebo šly proti jeho lidství. Mnoho lidí má však tendenci své hranice dodržovat tak striktně, že si kolem sebe staví pomyslnou stěnu. Hranici vnímám jako linii, plochou čáru, která vymezuje, ale neomezuje. Lze ji kdykoliv posunout nebo přetvarovat v závislosti na situaci. Oproti tomu stěna se zvedá do výšky, pevně omezuje prostor, a aby se mohla posunout, musí se buď prorazit, anebo zbourat úplně. Ať tak či tak, je nutné k tomu použít sílu — násilí. A zatímco když dva lidé stojí na opačných stranách hranice, vidí si do tváře, mohou spolu mluvit, vnímat druhého, dotknout se jej, tak pokud stojí na opačné straně stěny, můžou pouze odhadovat, jak druhý vypadá, křičet na sebe, aby se slyšeli a každý žije ve svém omezeném světě. A ten za stěnou se postupně oddaluje, až může z jednoho prostoru na jedné straně vzniknout bohaté město, a na druhé straně pustá poušť. Znejme své hranice, ale nestavme stěny.

Hana Sršňová (24 let)

Proč píšu?

Mládí se dá řešit mnoha způsoby. Můžete ho zapít, můžete si ho vybit s někým někde na betonu, můžete jít do kasina a vsadit vše na červenou. Není ale elegantnější způsob než psát. Když mám na něco vztek, sednu a píšu, než zmizí. Není smutek, který by krátká báseň nespravila. Když nemám co dělat, píšu o svých vymyšlených světech, procházím se v nich, sním za bílého dne. A moment, kdy se z nudy stane dobrodružství, je ten nejkrásnější. Klepu hodiny na písmenka dál a usínám při tom, než se světlo rána zase vrátí. Druhý den mi přijde, že psát je úplně zbytečné, ztráta času. Že se to nedá číst, nemá to strukturu a děj. Říkám si, rým už se mi nelíbí, nadpis vymyslel někdo hodně sjetý. Nerozumím, co jsem stvořil za tolik času. Vždycky se k psaní vrátím. . . . Psaní pro mě není o formě, o závěru a úvodu, o „výsledku“ a potlesku při předávání cen. Psaní prostě je, je součástí toho, kdo píše. Je mojí součástí, nezáleží na tom, co vzniká. Mě baví psát...

Janek Poláček
(18 let)

10

Úvahy

26 hodin v autobuse

Tak, dorazila jsem na Florenc. O hodinu dřív — samozřejmě. Ve směnárně ve vstupní hale si vyměním peníze na eura — levý neměli. Na tabuli s příjezdy a odjezdy se po několikáté ujistím, že odjezd je skutečně v 16:40 z nástupiště 12. Pořádám tři čtvrtě hodiny. Je vedro a já — v pohodlných teplákách — dostanu chuť na ledový kafe. Odejdu z nástupiště a popojdu do blízké kavárny. S kafem dojdu zpátky a netrpělivě se připravím na nástupiště 12. Připravím si do ruky jízdenku — jsem nervózní, protože původně jsem měla jet už v 11:00, ale autobus zrušili. Bojím se, že mi původní jízdenka nebude platit (i když jsem se ujistila, že ano), a prošvihnu synovcovy křtiny. Z nudy pozoruju ostatní cestující. Většinou jsou to Bulhaři, pár Ukrajinců, pár Čechů. . .

Konečně přijíždí autobus. U řidiče se ujistím, že mi jízdenka platí a sednu si na místo. Chce se mi na záchod. Ledový kafe. . . Ale bojím se, že kdybych odešla, odjedou beze mě. Vedle mě si sedá chlápek — okolo třiceti pěti let. Na sobě má bílé triko, modré kraťasy a sluneční brýle. Táhne z něj nějaká asi kolínská, která páchne jako by sežral půl kila konvalinek a pak je vyzvracel. S těma brýlema vypadá trochu jako Dylan z Beverly Hills 90210. Po půlhodině, ve který jsem si v klidu mohla odskočit, vyrážíme na cestu. Příští zastávka — Brno.

To vydržím, mám učitelskej měchýř. . . Začtu se do knížky od Kazuo Ishigury a hledím střídavě na stránky a střídavě na krajinu za oknem. Chlápek (pracovně si ho nazveme Dylan) neustále popotahuje a chrčivě dýchá. Pustím si podcast do sluchátek. Pár kilometrů před Brnem stavíme na benzince. Konečně si odskočím. Ufff. Koupím si Linu a na místě ji zblajznu stranou od ostatních. Ne že bych se s nima nechtěla bavit, ale já nerozumím jim a oni zas mně. Tak jo. „Ajde,“ vyrazíme. Začíná se sešeřovat. Dylan neustále popotahuje, a tak mu ostantativně nabízím kapesníček. Asi pětkrát mi lánanou angličtinou poděkuje a vytáhne z kapsy své kapesníky a ukáže na ně. Tak ho asi to popotahování baví. . . Kolínskou přebil oblak cigaretového kouře, což je v mých očích — teda v mém nosu — mnohem lepší.

Až do Vídně si čtu, poslouchám podcasty, snažím se psát, koukám z okna, chce se mi na záchod. Ve Vídni nám nedovolí jít na záchod. Na další benzince si odskočím a protáhnu si nohy. Už jsem ospalá a pocit'uji, že mě sezení bolí. Nastupujeme zpátky. Poslední nasedne Dylan nasáklý kouřem a sedne si vedle mě. „Woc jór nem?“ „Hana. And yours?“ „Gregorij.“ Podali jsme si ruce. „Nice to meet you,“ říkám. „Nas to mý. . .“ říká. „Wer. . . Wer ju from?“ „Czech Republic.“ „E?“ „Czechia.“ „E?“ „Praha!“ „Ááá.“ „And you?“ ptám se. „Gregorij,“ rozumím. „No, no. I'm from Prague,“ ukážu na sebe, „And you are from?“ Ukážu na něj. „Žorža.“ „Ahá, Georgia?“ On je z Georgie a neumí anglicky? Pak mi dojde, že už se Gruzii říká Georgia. Zvedne prst, abych počkala, loví telefon a ukazuje mi na něm dvě stejné fotky svého města, co má uložené několikrát. „Nice, nice,“ přikývnu, „big city.“ „Jes. Internet ne. . .“ Krčí rameny. Z kontextu pochopím, že mi chce ukázat víc fotek, ale nemá internet. To nevdá. Nijak to nevdá.

Venku je tma. Otočím se k oknu, vytáhnu svůj pidi polštářek a podložím si hlavu. Dylan — ted' už Gregorij — mi zat'uká na rameno. Otočím se. Podává mi svůj cestovní polštářek pod hlavu. „Oh, no, no, no, thank you, I have my own.“ Znovu mi ho nabízí, ale zase ho odmítám. Snažím se usnout. Stále více ale vnímám, jak nepohodlně mi je. Nejradši bych si opřela nohy o hlavu cestujícího přede mnou, ale mohl by si to špatně vyložit. . . Trnou mi nohy, mám ztuhlý krk, a i když jsem nesmírně unavená, nemůžu usnout. Díky bohu, další zastávka. Ted' už jsme v Maďarsku. Odskočím si a procházím se venku. Píšu si se ségrou a s přítelem.

Nastupujeme zpátky. Gregorij zase poslední, nasáklý kouřem. Usměje se na mě a podává mi lahvičku džusu. „Oh, for me?“ Přikývne. „Thank you!“ Zdvořile si lahev vezmu, ale nepiju z ní. Jedeme směr Srbsko. Díky mikro spánkům jakž takž něco málo naspím. Blíží se pověstné maďarsko — srbské hranice. Zasekneme se v koloně aut. K hranicím nám to trvá asi dvě hodiny, i když jsou celou dobu na dohled. Rozednívá se. Na chvíli usnu.

11

Naše nejistoty

„AJDE, BUDITE SA!“ Zahřmí pár centimetrů přede mnou řidič. „KARTICE, PASAPORTY, AJDE, AJDE!“ Ve vteřině proudí uličkou zástup Bulharů s připravenými občankama, a já se mezitím pokouším nazout si botu. Venku se seřadíme na kontrolu pasů. A u mě se opět projeví můj ničím neopodstatněný strach z hranic. Možná jsem v minulém životě byla pašerák. Třesoucí se rukou podávám hraničářce občanku, ona ji načte a můžu zpátky do autobusu. Oddechnu si. Nevím proč, vždyť jsem kontrolovala, že mi občanka platí a nic zakázaného s sebou nemám.

Sedím na místě. Trvá to nějak dlouho. Proč nejedeme?! Za mnou bylo už jen pár lidí, co tam dělají? Venku je nějak rušno. Slyším, jak se řidič bulharsky nebo srbsky rozčiluje, ale nerozumím mu, jen slovu policia. Do autobusu nastupuje Gregorij s nečitelným výrazem. Za ním následuje řidič a nadává mu. Gregorij si bere všechny své věci. Proč si bere všechny svoje věci? Povím vám to. Z jeho mumlání, z řidičových nadávek, z rozhovoru dvou řidičů potom co jsme vyjeli, a z toho, že Gregorij už se do autobusu nevrátil jsem díky podobnosti slovanských jazyků vyzorovala toto: Gregorij sedm měsíců cestoval po Evropě bez jakýchkoliv dokladů. Sedm měsíců, žádný pas, žádná občanka. Co tu dělal? Nevím. Ale vím, že když jsem nakonec dojela do Bulharska, vzpomněla jsem si na to pití, co mi dal a pořádně jsem se na něj podívala. A co bylo ve víčku? Vpich jehlou. Ví, co mi Gregorij dal do pití? Ne. Ale vím, že od cizích lidí se nic nejí a nepije, děti.

Jo a na hranicích s Bulharskem jsem si málem znepřátelila drogový gang, ale o tom až jindy.

Šťastnou cestu!

Hana Sršňová (24 let)

12

Text#2

Zase jsi v tom, holka, říká mezi prostor mého a jejich vesmíru. Skříňka pro moji obálku už se vrátila do půdy mezi kořeny a já nemám kam ji schovat. Složky se otevírají a zase zavírají, ale pokaždé projdou přes moji kůži a udělají hlubokou ránu, ze které se vylije míza, jako důkaz nemoci hluboko uvnitř. Křičím do místnosti s jednou stěnou a jednou stolní lampičkou a pozoruju svůj stín, který nedokáže přijít na to, jak se má zformovat.

„Jdi do prdele,“ zařvu na něj a až moc dlouho se na něj zadívám, stín si stoupne, přestože stále sedím a vezme mi můj obličej do rukou, cítím teplo, obličej se mi roztéká po částech na zem.

„Niky prosím, prosím“ slyším muže ze zadní části hlavy, rozpouští se stejně jako všichni, a až proces skončí, staneme se konečně světlem pro ty, co zabloudili na stejné místo.

Niky Jeřábková (15 let)

13

Nadcházející akce:

JÁ

2.11. 2024 v 19:30 v klubovně Vzletu, Holandská 1, Praha 10

JÁ + Kočky v plastu

7.12.2024 a 15.3.2025 v 19:00 v klubovně Vzletu, Holandská 1, Praha 10

V tomto čísle pro vás psali:

Erika Merjavá
ředitelka TALENT drama studia

Hana Sršňová
členka souboru Vosí hnízdo

Janek Poláček
člen souboru Vosí hnízdo

Niky Jeřábková
členka souboru Vosí hnízdo

Kulturní tip

Úhel pohledu: Identita

Místo: DOX

Trvání: od 26.4.2024 do 28.2.2025

Výstava nabízí pohled několika umělců zabývajících se lidskou identitou. Co tvoří naši identitu? Jak nás formuje naše vnější podoba? Na čem závisí to, jak nás vnímají ostatní? Určujeme si svou identitu sami anebo nás definuje naše okolí? Podobné otázky budou při návštěvě výstavy napadat každého pozorného diváka. Osloví především mládež a dospělé. Úhel pohledu: Identita je velmi aktuální projekt a rezonuje každým, komu nejsou lhostejné otázky genderu, rasy, sociálních konvencí či vztahu člověka s jeho prostředím. Vystavující umělci – známí i noví – tuto problematiku komunikují skrze fotografie, objekty, videa i multimediální díla. Pro doplnění i lepší porozumění tématu nabízí DOX doprovodné vzdělávací programy „Bourání stereotypů“ a „Hurá, chyba“.

JÁ

Jak byste se cítili zavřeni v místnosti, ze které nemůžete odejít? A co kdybyste tam nebyli sami? Prostor mezi čtyřmi stěnami se stává vaší jedinou realitou. Už vám z toho hrabe. Nemůžete odejít...? Kde jsme se to ocitli? Můžeme si ještě věřit? Co jsou zač? A kdo je sakra ten kominíček? Autorské představení mladé generace Vosí hnízdo.

Kočky v plastu

Jsmo pouze kočkovité otisky nás samých, stínové postavičky individuálního nevědomí, černobílou kopií, otiskem, vytištěným nakopírovaným já nebo jsme skuteční? Jsme pravdou nebo jen stínem pravdy? Kdo jsme? Autorské představení skupiny XOXO, 13-18 let.

Redakční rada: Erika Merjavá, Hana Sršňová, Janek Poláček **Grafická úprava:** Hana Sršňová **Textová korektura:** Hana Baráková

Foto: Dušan Prouza **Web TALENT drama studio:** www.talentedrama.cz, na webu je Dialog volně k prohlížení a ke stažení.

Dobrovolné příspěvky na tvorbu čtvrtletníku Dialog můžete používat na účet č. 2101067297/2010. Do pozn. napište: Dialog

Mnohokrát děkujeme: MČ Praha 10, Mládež kraji, Rada dětí a mládeže Praha, MŠMT ČR, TALENT drama studio, z.s., Baby Office, s.r.o., Hana Krejčí Müllerová, Natálie Kaňková, Mia Růžová, Jana Kleknerová, Alice Němcová, Věra Heřmánková

Dialog, četnost vydávání: 4x do roka, 4. číslo, 24.9.2024, Praha, vydavatel: Hana Sršňová, Svatoslavova 385/35, Praha, 140 00 evidenční číslo: MK ČR E 24631

